

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudkyň JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Milady Tomkové v právní věci žalobce: **Ing. V. D.**, zastoupeného prof. JUDr. Zbyňkem Kiesewetterem, DrSc., advokátem, se sídlem Zavadilova 1888/22, Praha 6, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 18. 12. 2008, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, ze dne 24. 5. 2010, č. j. 63 Cad 13/2009 - 27,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobce podává kasační stížnost proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 18. 12. 2008, č. X, ve věci starobního důchodu. Tímto rozhodnutím žalované byl žalobci od 1. 1. 2005 přiznán podle § 29 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, (dále jen „zákon o důchodovém pojištění"), a podle čl. 4 odst. 1, 2, čl. 5 odst. 1 a čl. 6 Dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení, publikované pod č. 116/1960 Sb. (dále též „Dohoda"), starobní důchod ve výši 2814 Kč. Toto rozhodnutí žalované bylo vydáno na základě závěrů rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, ze dne 13. 3. 2008. Žalovaná ve svém rozhodnutí uvedla, že výše důchodu odpovídá vyměřovacímu základu 1067 Kč za roky 1986 - 2004 a že vycházela z toho, že žalobce v České republice trvale bydlí od 7. 8. 2003, neboť od toho data má v České republice udělen trvalý pobyt. Žalovaná započítala dobu zaměstnání na území

obou smluvních států podle čl. 4 Dohody, a to podle předpisů té smluvní strany, na jejímž území byla vykonávána práce nebo jí na roveň postavená činnost. Žalovaná podle čl. 5 odst. 1 Dohody přiznala žalobci důchod podle výdělku, který dosahoval v České republice jako zemi, do níž přesídlil. V napadeném rozhodnutí je dále uvedeno, že při stanovení doby pojištění na území Ruska vycházela žalovaná ze zhodnocení Penzijního fondu Ruské federace a že doby zaměstnání v období od roku 1971 do roku 1992 byly zhodnoceny v I. pracovní kategorii s nárokem na důchod v 55 letech.

Proti rozhodnutí žalované podal žalobce ke krajskému soudu žalobu, v níž vyjádřil nesouhlas s výpočtem výše starobního důchodu a s aplikovanými právními předpisy. Žalobce tvrdil, že žalovaná měla postupovat podle čl. 5 odst. 2 Dohody, neboť žalobce byl ke dni přesídlení do České republiky poživatelem starobního důchodu. Žalobce z toho důvodu tvrdil, že mu měl být určen starobní důchod podle fiktivního výdělku v České republice a poukazuje i na skutečnost, že žalovaná nejprve zjišťovala údaje pro výpočet starobního důchodu z tzv. fiktivního výdělku. Žalobce potvrzuje, že byl v roce 1999 v České republice po dobu 0,5 roku přihlášen jako zaměstanec, považuje to však za chybu a sděluje, že se odhlásil. Žalobce dále uvádí, že pravidelný měsíční příjem ve výši 400 Kč, který pobíral od společnosti VICTORIA - Praha, s. r. o., z nějž odváděl pojistné, pro něj byl nezbytnou nutností, protože to byla podmínka pro povolení pobytu území České republiky. Tento příjem nebyl mzdou a nedalo se z něj vyžít. Žalobce uvedl, že mu byl důchod stanoven ve výši, jako by nepracoval ani v České republice, ani v Rusku nebo Kazachstánu a že je to vůči němu kruté.

Krajský soud ve svém rozsudku žalobu zamítl s tím, že žalobce získal na území České republiky trvalý pobyt k datu 7. 8. 2003 a k tomu datu tedy došlo k trvalému přesídlení na území České republiky ve smyslu Dohody. O tom svědčí i skutečnost, že se vzdal starobního důchodu, přiznaného Ruskou federací. Toto rozhodnutí o přesídlení (tedy žádost o udělení trvalého pobytu) a vzdání se starobního důchodu v Rusku bylo svobodným rozhodnutím žalobce, k němuž nebyl nikým nucen. Pokud žalobce uvádí, že byl „nucen“ se na území České republiky pojistit kvůli získání pobytu dle zákona o pobytu cizinců, pak to bylo jeho rozhodnutí se zákonem předvídanými právními důsledky. Krajský soud v napadeném rozsudku poukazuje na § 5 odst. 1 písm. w) zákona o důchodovém pojištění, dle nějž jsou pojištěni i společníci a jednatelé společnosti s ručením omezením, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni. Z vyjádření žalobce i z evidenčních listů důchodového pojištění vyplývá, že byl žalobce řádně pojištěn, a to i v době od 7. 8. 2003 do 31. 12. 2004. Je tedy nepochybné, že žalobce po svém přesídlení na území České republiky, tedy po dni 7. 8. 2003, kdy získal trvalý pobyt na území České republiky, pracoval na území České republiky, jak to předpokládá čl. 5 odst. 1 Dohody. To, že v té době pracoval i na území země původu, není z pohledu uplatnění čl. 5 odst. 1 Dohody relevantní, neboť po naplnění podmínek čl. 5 odst. 1 Dohody je důchod vyměřen z výdělku dosaženého v zaměstnání v zemi, do níž přesídlil. Podle krajského soudu tedy žalovaná nepochybila, pokud nepostupovala podle čl. 5 odst. 2 Dohody, byť žalobce přesídlil poté, co mu byl přiznán starobní důchod v Ruské federaci. Pro aplikaci čl. 5 odst. 1 Dohody je podstatné, že žadatel i po přesídlení pracoval.

Proti napadenému rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“).

Stěžovatel namítá nesprávné právní posouzení soudem ohledně otázky přesídlení a výkonu práce, tedy poukazuje na to, že soud vzhledem k nesprávnému výkladu těchto dvou pojmů v Dohodě schválil nesprávnou aplikaci právního předpisu, a to čl. 5 odst. 1 namísto čl. 5 odst. 2 Dohody. Stěžovatel namítá, že přesídlení je třeba vztahovat k datu zrušení pobytu ve státě, odkud cizinec přichází, nikoliv pouze k datu udělení trvalého pobytu. V čem konkrétně spatřuje stěžovatel vadu řízení před správním orgánem, nelze v podání jednoznačně vysledovat - stěžovatel pouze namítá bez bližší argumentace nesprávné použití interního předpisu, a to prováděcího pokynu vrchní ředitelky úseku sociálního pojištění č. 115/2006 a zpochybňuje právní závěry žalované o přesídlení a výkonu práce stěžovatele.

Nejvyšší správní soud se kasační stížností zabýval nejprve z hlediska splnění formálních náležitostí. Konstatoval, že stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.). Kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Podmínka povinného zastoupení právním zástupcem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. je také splněna. Kasační stížnost je tedy přípustná.

Nejvyšší správní soud se pak zabýval důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. a dospěl k závěru, že je kasační stížnost nedůvodná.

Nejvyšší správní soud při posuzování nároku stěžovatele vycházel z textu výše uvedené Dohody o sociálním zabezpečení mezi ČSR a SSSR. Jedná se o smlouvu, která splňovala požadavky podle čl. 10 Ústavy a v posuzovaném období byla nesporně plně aplikovatelnou (tato Dohoda byla ze strany České republiky vypovězena, aniž by ji nahradila nová dvoustranná smlouva, a po příslušné proceduře přestala být ke dni 31. 12. 2008 aplikovatelnou - srov. sdělení Ministerstva zahraničních věcí, publikované pod č. 87/2008 Sb. m. s.). V době, kdy žalovaná vydala napadené správní rozhodnutí, byla Dohoda aplikovatelná v plné míře, Nejvyšší správní soud pak věc posuzuje podle právního a skutkového stavu, jaký zde byl v době, kdy žalovaná napadený správní akt vydala (srov. obdobně v rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 10/2010 - 50 ze dne 4. 8. 2010, všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, citovaná v tomto rozhodnutí jsou rovněž dostupná na www.nssoud.cz).

Dohoda v čl. 5 obsahuje dva odstavce, které stanoví:

1. Občanům, kteří přesídlili z území jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany a po přesídlení pracovali, vyměřují se důchody a jiné dávky z výdělku dosaženého v zaměstnání v zemi, do níž přesídlili.

2. Občanům, kteří přesídlili z území jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany a po přesídlení nepracovali, vyměří se důchody a jiné dávky z průměrného měsíčního výdělku zaměstnanců obdobného oboru a kvalifikace ke dni přiznání důchodu nebo jiné dávky v zemi,

do níž přesídlili. Stejně se postupuje při výpočtech důchodu a jiných dávek u občanů, kteří přesídlili z jedné země do druhé po přiznání důchodu nebo jiné dávky.

Žalovaná a následně i krajský soud dospěl k závěru, že se v případě stěžovatele postupuje podle čl. 5 odst. 1 Dohody, neboť po přesídlení do České republiky ještě pracoval a že se mu vyměří důchod ze zaměstnání v České republice. Stěžovatel naopak tvrdí, že po přesídlení nepracoval a že mu má být v souladu s čl. 5 odst. 2 Dohody vyměřen důchod z průměrného měsíčního výdělku zaměstnanců podobného oboru a kvalifikace ke dni přiznání důchodu v ČR, kam přesídlil.

Nejvyšší správní soud vyložil pojmy trvalého bydliště a přesídlení použité Dohodou a Protokolem k ní obšírně ve svém rozsudku ze dne 20. 5. 2010, č. j. 6 Ads 56/2009 - 52, publikovaném pod č. 2113/2010 Sb. NSS, a dospěl k závěru, že přesídlení ve smyslu Dohody nastává nejdříve dnem vydání souhlasu s tímto přesídlením podle čl. II Protokolu k Dohodě; za souhlas je třeba považovat povolení k trvalému pobytu podle § 66 a násl. zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, (dále jen „zákon o pobytu cizinců"), neboť *„přesídlení nutno bez velkých pochybností vykládat jako přenesení centra všech životních poměrů z jednoho smluvního státu do druhého,"* čemuž odpovídá udělení povolení k trvalému pobytu. V tomto svém rozhodnutí Nejvyšší správní soud rovněž uvedl, že Dohodou předvídaný souhlas s přesídlením té smluvní strany, jejíž území přesídlenec opouští, se může jevit jako *„relikt dřívějších omezení svobody pohybu, a to i v rámci tzv. socialistického tábora"*.

Ve svém rozsudku č. j. 6 Ads 168/2009 - 81 ze dne 20. 5. 2010 se pak Nejvyšší správní soud dále zabýval tím, jak nahlížet na souhlas s přesídlením do České republiky ze strany ruských státních orgánů. Nejvyšší správní soud ve shora uvedeném rozsudku vyložil, že tento souhlas nemůže již mít nikterak konstitutivní význam pro přesídlení; půjde spíše o administrativní vyřešení návaznosti výplaty důchodu na obou územích a nástroj umožňující spolupráci orgánů sociálního zabezpečení obou států. Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku uvedl, že nesdílí výklad, že za datum přesídlení lze považovat datum, které uvede ruský státní orgán v potvrzení o evidenci přesídlivších osob.

Dále Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku č. j. 3 Ads 66/2009 - 90 z 9. 6. 2010 dospěl při interpretaci pojmu přesídlení v Dohodě k závěru, že poskytnutí souhlasu země, jejíž území přesídlenec opouští, není k objasnění okamžiku přesídlení určující a že *„zásadní a určující je souhlas smluvní strany, na jejíž státní území přesídlenec míří, a to ze dvou důvodů: jednak jde o situaci, kdy na území státu vstupuje cizinec, jenž nemá bez dalšího právo vstupu ani pobytu, jednak jde o smluvní stát, jenž přebírá veškerou tíhu finančního plnění vůči přesídlivší osobě."*

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že Nejvyšší správní soud ve své konstantní judikatuře dospěl k závěru, že k přesídlení dle čl. 5 Dohody dochází zpravidla ke dni udělení povolení k trvalému pobytu na území České republiky dle zákona o pobytu cizinců. V případě stěžovatele k udělení tohoto povolení došlo k 7. 8. 2003. Nejvyšší správní soud se tedy ztotožňuje s právním závěrem krajského soudu i žalované k otázce přesídlení s tím, že relevantním datem přesídlení stěžovatele do České republiky ve smyslu čl. 5 Dohody je 7. 8. 2003.

Další stížnostní námitka směřovala proti závěrům krajského soudu i žalované o tom, že v době po přesídlení do České republiky stěžovatel ve smyslu čl. 5 Dohody pracoval, neboť byl účasten na důchodovém pojištění. Nejvyšší správní soud konstatuje, že dle znění zákona o důchodovém pojištění platného ke dni vydání napadeného správního rozhodnutí, a to jeho § 5 odst. 1 písm. w), jsou důchodového pojištění při splnění zákonem stanovených podmínek účastni společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni. Ze správního spisu, napadeného správního rozhodnutí, napadeného rozsudku i z obou podání stěžovatele (žaloba i kasační stížnost) vyplývá, že stěžovatel měsíčně až do konce kalendářního roku 2004, tedy po přesídlení a před podáním žádosti o starobní důchod v České republice, pobíral jako společník a jednatel společnosti s ručením omezeným odměnu za práci pro společnost, kterou pro ni vykonával mimo pracovní poměr. Je tedy zřejmé, že stěžovatel na území České republiky pracoval, a to i po přesídlení. Neobstojí argumentace stěžovatele, že tuto činnost pro společnost nevykonával jako zaměstnanec či v pracovněprávním poměru. Stěžovatel sám uznal, že pro účely řízení o získání trvalého pobytu v České republice musel doložit, že je účasten důchodového pojištění a že byl pojištění účasten jako společník z titulu práce pro společnost. Z pohledu interpretace pojmu „pracoval“ v Dohodě i v českém zákoně o důchodovém pojištění není rozhodné, zda jeho práce měla charakter zaměstnanecký a byla upravována zákoníkem práce či jiným zákonem. Závěr krajského soudu i žalované i k této sporné právní otázce je tedy dle Nejvyššího správního soudu v souladu se zákonem a Dohodou.

S ohledem na výše uvedenou argumentaci, tedy žalovaná ani krajský soud nepochybil při výkladu pojmů „přesídlení“ a „pracoval“, obsažených v Dohodě, a správně kvalifikoval situaci stěžovatele a podřadil ji pod čl. 5 odst. 1 Dohody. Starobní důchod byl tedy stěžovateli správně vyměřen z jeho pracovních výdělků v České republice, kam přesídlil a kde i po přesídlení pracoval. Žalovaná tedy správně postupovala podle čl. 5 odst. 1 Dohody a nebyl na místě stěžovatelem požadovaný postup podle čl. 5 odst. 2 Dohody (tedy stanovení starobního důchodu z průměrného měsíčního výdělku zaměstnanců obdobného oboru a kvalifikace v České republice). Na tomto závěru nic nemění ani druhá věta čl. 5 odst. 2 Dohody, která se vztahuje na situace, kdy byl přiznán důchod v zemi původu, neboť celý druhý odstavec čl. 5 Dohody se vztahuje pouze na osoby, které po přesídlení nepracovaly, tedy nikoli na situaci stěžovatele, jak již v obdobném případě konstatoval Nejvyšší správní soud ve výše citovaném rozhodnutí č. j. 3 Ads 66/2009 - 90 .

Nejvyšší správní soud tedy v právních závěrech krajského soudu ani žalované neshledal žádnou nezákonnost a nekonstatoval ani žádné vady řízení, a proto shledal kasační stížnost jako nedůvodnou.

Nejvyšší správní soud dále rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. o nákladech řízení o kasační stížnosti. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Právo na náhradu nákladů však nenáleží ani žalované, ačkoliv měla ve věci plný úspěch, neboť přiznání nákladů řízení správnímu orgánu ve věcech důchodového pojištění je podle § 60 odst. 2 s. ř. s. vyloučeno.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. listopadu 2010

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu